

KONU TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ

İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı

Sözlü Edebiyat

Yazılı Edebiyat

İslamiyet'in Etkisiyle Gelişen Türk Edebiyatı

Halk Edebiyatı

- Anonim Edebiyat
- Âşık Edebiyatı
- Tekke Edebiyatı

Divan Edebiyatı

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

Tanzimat Edebiyatı

Servetifünun Edebiyatı

Fecriati Edebiyatı

Millî Edebiyat

Cumhuriyet Edebiyatı

İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı

Varlığı belgelerle kanıtlanan ilk ve en eski dönem İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı Dönemi'dir. Bu dönem edebiyatı; dil, anlatım, duyuş ve zevk itibarıyla yabancı etkilerden uzak ve millî bir edebiyat niteliğindedir.

Sözlü ve yazılı edebiyat olmak üzere ikiye ayrılır. Sözlü edebiyat ürünleri arasında destanlar, savlar, sagular, koşuklar yer alır. Bunlar; günlük yaşantıdan izler taşıyan,

halkın konuştuğu dille söylenen ürünlerdir. "Şaman, kam, baksı, ozan" gibi adlar verilen kişilerce "kopuz" eşliğinde söylenmiştir. Dörtlükler ve hece ölçüsüyle söylenen bu ürünlerde kahramanlık, doğa, ölüm gibi konular işlenmiştir.

Yazılı Edebiyat Dönemi'ni ise Kök Türk ve Uygur metinleri oluşturmaktadır. Dönemin ilk ürünleri VIII. yüzyılda Kök Türk Devleti'nin tarihî ve edebî varlığını belgeleyen Kök Türk Yazıtları'dır. Kök Türk Yazıtları, yalnızca Türk varlığını kanıtlayan ilk yazılı belgeler olmakla kalmayıp aynı zamanda Türkçenin VIII. yüzyılda edebî bir dil olarak geliştiğini, yüksek bir anlatım gücü kazandığını da gösteren belgelerdir.

Türk edebiyatının İslamiyet'in Kabulünden Önceki Yazılı Dönem'in ikinci yarısı Uygur Dönemi'dir. Uygur Dönemi'ne ait elde oldukça fazla malzeme bulunmaktadır. Bu metinlerin çoğu, Mani ve Buda dinlerinin etkisiyle yazılmış metinlerdir. Altun Yaruk, Sekiz Yükmek, İrk Bitig bu dönem eserlerindendir.

SORULAR

1- Aşağıdakilerin hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatının bir özelliği değildir?

- A) Gök Tanrı inancının etkileri görülür.
- B) Dil, yabancı dillerin etkisinden oldukça uzaktır.
- C) Şiirlerde nazım birimi dörtlük, ölçü hece ölçüsüdür.
- D) Türkçenin bilinen ilk sözlüğü bu dönemde kaleme alınmıştır.
- E) Yazılı ve sözlü edebiyat şeklinde iki koldan gelişimini sürdürmüştür.

Cevap: D

2- Sagu (Eski Türkçeyle) (Günümüz Türkçesiyle)

Alp Er Tunga öldi mü? Alp Er Tunga öldü mü?

Isız ajun kaldı mu? Kötü dünya kaldı mı?

Ödlek öçin aldı mu? Zaman öcünü aldı mı?

Emdi yürek yırtılır. Şimdi yürek yırtılır.

Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet'in kabulünden önceki döneme ait bu dörtlükten çıkarılamaz?

- A) Nazım birimi dörtlüktür.
- B) Ölüm teması işlenmiştir.
- C) Yarım uyak tercih edilmiştir.
- D) Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
- E) Ağır ve sanatlı bir dil kullanılmıştır.

Cevap: E

3- Üze kök tengri asra yağız yir kılındukda iki ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlında üze eçüm apam Bumın Kagan, İstemi Kagan olurmuş. Olurupan Türk budunung ilin törüsün tuta-birmiş, itibirmiş. (Üstte mavi gök, altta kara yer yaratıldığında ikisi arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğulları üstüne atalarım Bumın Kağan, İstemi Kağan hükümdar olmuş. Hükümdar olup Türk milletinin ilini, töresini tutmuş, düzenlemiş.)

Bu parça aşağıdaki dönemlerin hangisine ait olabilir?

- A) Geçiş Dönemi
- B) Yazılı edebiyat
- C) Sözlü edebiyat
- D) İslami Dönem
- E) Tanzimat Dönemi

Cevap: B